
6. Designprincipper og arkitektur

Hvad er Design?
Eksempel på Design?
Designprincipper
Trinvis forfining
Løs kobling
Stor tæthed
Arkitekturdesign: 5 stilarter
Lagdeling som arkitektur

Efter denne lektion (og
projektet) skal du:

- Kunne opstille og dokumentere det overordnede design (arkitekturdesign) af et mindre IT-system

Hvad er Design?

- Design i systemudvikling handler om at beskrive noget nyt, som ikke eksisterer i “nuet”.
- Ofte vil det være givet *hvad* et nyt edb-system skal kunne
- Som regel få grænser for *hvordan*, så design kan sagtens være en meget kreativ proces.

I Design indgår at:

- Studere det foreliggende problem fra flere forskellige synsvinkler
- Identificere mindst én og helst flere mulige løsninger. De fundne løsninger vurderes hver for sig f.eks. i forhold til nogle kriterier, f.eks. brugerens behov, enkelthed (en simpel løsning er bedre end en kompliceret), mulighed for genbrug osv.
- Beskrive de begreber og elementer der indgår i den valgte løsning.

Eksempel på Designproces (1)

- En del af designet af et edb-system er en menu på skærmen hvor brugeren skal vælge et punkt
- (1) En mulig løsning er at lade brugeren bruge pile-tasterne til at bevæge sig op og ned i menuen.
- (2) En anden mulig løsning er, at lade brugeren udpege det ønskede menupunkt ved at pege med musen.
- (3) En tredje løsning er en kombination af begge dele.
- Fordele og ulemper diskuteres og der træffes et valg:
Løsning 2 - Musen bruges til udpegning.

Eksempel på Designproces (2)

- Når løsning 2 er valgt forestår et nyt designproblem:
Hvordan skal musen bruges til udpegning?
- (1) Skal man blot pege
- (2) Skal man pege og klikke med venstre eller højre museknap
- (3) Eller skal man dobbeltklikke
- Som før opstilles en række løsninger, nogle kriterier for valg, og der vælges en løsning
- Processen hvor man langsomt men sikkert detaljerer og raffinerer sit design kaldes for *trinvis forfining*

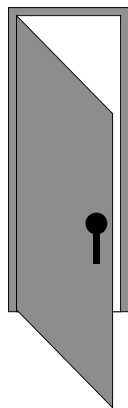
Op til 4 slags Design

- *Arkitektur-design*: Opdeling af det samlede system i del-systemer. Relationen mellem del-systemerne beskrives
- *Del-system design*: Præcis specifikation af hvert del-system
- *Grænseflade-design*: Nøjagtig og præcis beskrivelse af grænsefladen til andre systemer. Hvornår udveksler man data? Hvilke signaler kan sendes fra del-system A til del-system B? Hvilket format skal inddata have?
- *Komponent-design*: Design af det indvendige i hver komponent. Den service og funktionalitet som komponenten skal levere designes

Designprincipper

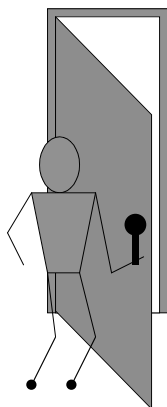
- Abstraktion
- Trinvis forfining
- Opdeling
 - løst koblet
 - stor tæthed

Data-abstraktion

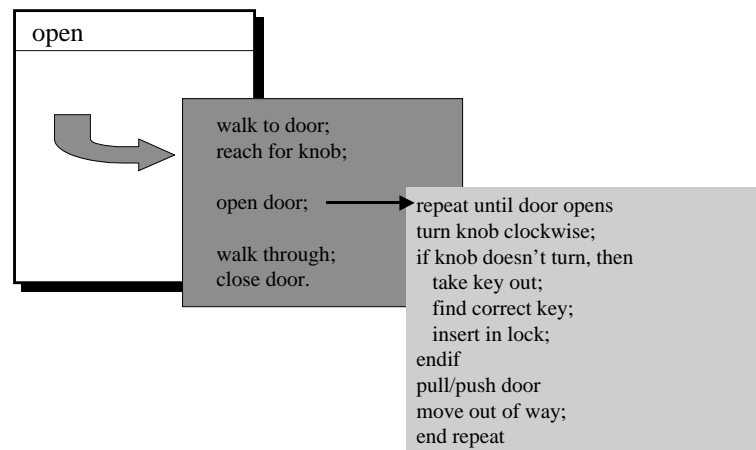
door
manufacturer
model number
type
swing direction
inserts
weight
opening mechanism

Procedure-abstraktion

open
details of enter algorithm

Trinvis forfining af Design

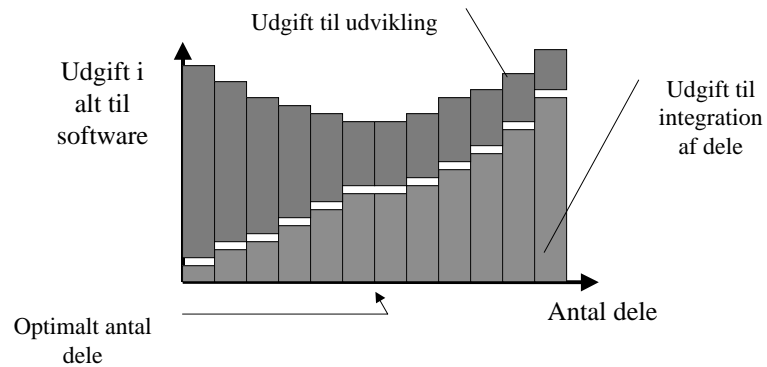

Hvorfor opdeling?

- Software bliver nemmere at teste
- Software bliver nemmere at vedligeholde
- Software bliver nemmere at udvide
- En fejl får sværere ved at sprede sig til hele systemet (færre følgeføj "side effects")

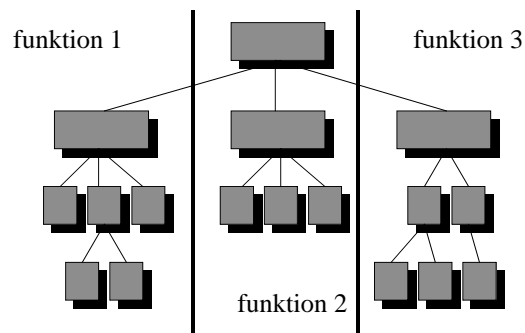
Opdeling: En balance

Hvad er det "rigtige" antal dele?

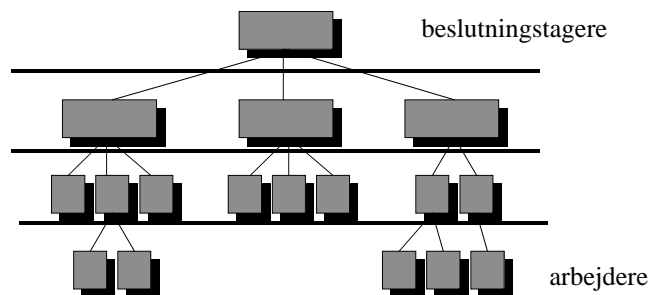
Horisontal opdeling

- opdeling efter grupper af funktionalitet
- kontrolmoduler til at styre arbejdsdeling mellem funktioner

Vertikal opdeling

- adskil beslutningstagen og arbejde
- beslutningstagningsmoduler i toppen af arkitektur

Løst koblet

- At et design er *løst koblet* handler om at minimalisere grænseflader - så få som muligt
- Hvis samme data bruges af f.eks. fire del-systemer, så er det meget svært at lave en lille ændring uden at skulle lave alting om
- Hvis derimod data til de fire del-systemer er opdelt så hvert del-system har sin egen pulje af data, og kun de data som skal deles er fælles via grænsefladerne, så bliver det meget nemmere at ændre i et del-system uden at lave alle de andre del-systemer om, og det bliver meget nemmere at finde fejl

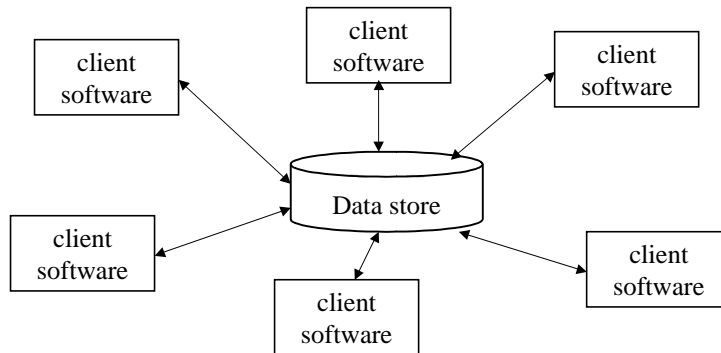
Stor tæthed

- At tæt relaterede funktioner er lagt tæt ved hinanden
- (1) Tidsmæssig tæthed er når funktioner som udføres på samme tid er lagt sammen, f.eks. al initialisering
- (2) Logisk tæthed opnås ved at samle alle funktioner der logisk udfører samme funktion f.eks. alle skærbilleder der indgår i brugergrænsefladen
- (3) Procedural tæthed er når alle elementer der proceduremæssigt er ens bliver samlet, f.eks. alle søgeprogrammer.
- (4) Kommunikations-tæthed opstår ved samling af alle elementer, der arbejder på de samme inddata eller uddata

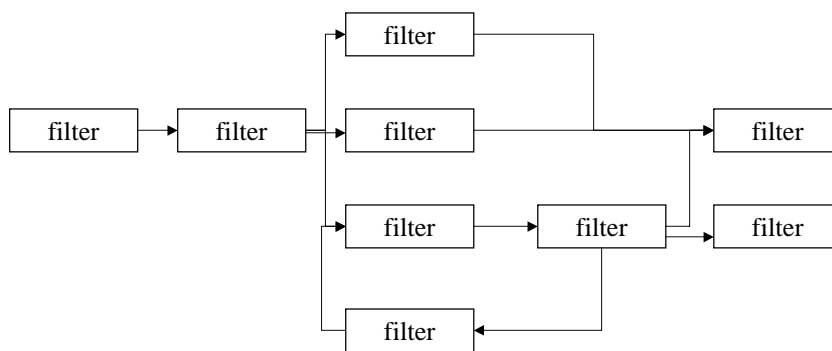
Arkitekturdesign: 5 stilarter

- Efter egenskaber ved data
- Efter datastrømme
- Efter kaldstrukturer
- Efter objekter
- Lagdelt efter opgaver

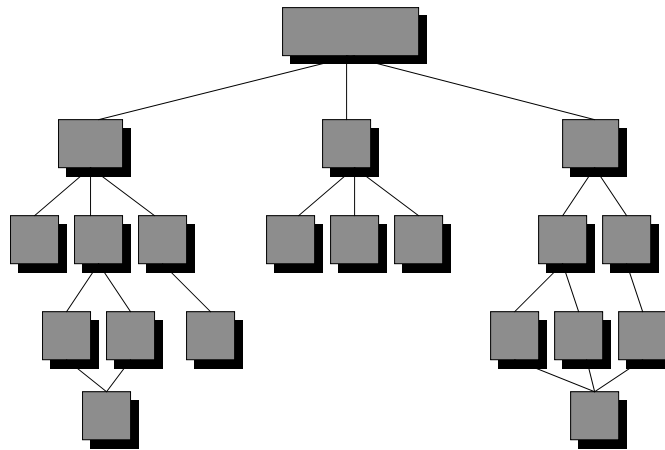
Efter egenskaber ved data

Efter datastrømme

Efter kaldstrukturer

Efter objekter

- Objektklasser samles i pakker
- Pakker vises grafisk som en folder med fane. Der kan være pakker inden i pakker
- Pakkens navn skrives centreret på folderen eller inden i fanen hvis folderens indhold vises.

Lagdelt efter opgaver

Præsentations
lag

Select Department		
Dept ID	Department Name	Department Manager
100	R & D	David Scott
200	Sales	Moiria Kelly
300	Finance	May Anne Shea
400	Marketing	Scott Evans
500	Shipping	Jose Martinez

Forretningslogik
lag

Data-
adgangs lag

Princippet i lagdeling

- Den logiske struktur af systemet opdeles i et antal lag
- De nedre lag er maskinnære, de øvre lag er brugsnære (logisk tæthed)
- Et lag kender laget neden under. Et nedre lag kender ikke laget oven over (løs kobling)
- Meget populært mønster - mere end 100 varianter
(Kilde: Rising, L. (2000). Pattern almanac 2000, Addison-Wesley, Reading, MA).

Eksempel på opdeling i 6 lag

- Præsentationslag: Vinduer, rapporter, HTML, XML, Javascript ...
- Applikationslag: Modtager forespørgsler fra præsentationslag, specifikke arbejdsgange, konsolidering/ændring af data til præsentation
- Domænelag: Modtager forespørgsler fra applikationslag, domæne regler, service på tværs af applikationer
- Infrastrukturlag: Modtager forespørgsler fra domænelag, generel lav-niveau service på tværs af domæner
- Teknisk servicelag: Modtager forespørgsler fra infrastrukturlag, persistens, sikkerhed
- Fundament: Modtager forespørgsler fra det tekniske servicelag, datastrukturer, tråde, databaser, netværks I/O

Eksempel fra hotel

- Præsentationslag: Skærbilledet som hotel-receptionisten ser
- Applikationslag: Den arbejdsgang der følges ved indcheckning af gæst på hotel
- Domænelag: Regler om hvordan "guld" gæster skal behandles i receptionen, i restauranten, på nettet når vedkommende bestiller
- Infrastrukturlag: Konvertering af valuta
- Teknisk servicelag: Sikkerhed omkring modtagelse af betaling med kreditkort. Persistent opbevaring af kunde og betalingsdata
- Fundament: Databasen hvor kundedata ligger og "sover" mellem brug, netværket som bruges til at hente og registrere betalingsdata

To lags arkitektur

- Den simpleste lagdeling er selvfølgelig to lag
- I det øverste lag findes forretningslogikken sammen med vinduerne. Der læses og skrives direkte til en database
- Øverste lag f.eks. programmeret i Visual Basic eller Powerbuilder
- I det nederste lag finder vi databasen
- Kan være et godt valg til enkeltstående databasetunge systemer med hovedsagligt simple transaktioner (af typen CRUD - Create, Read, Update, Delete)

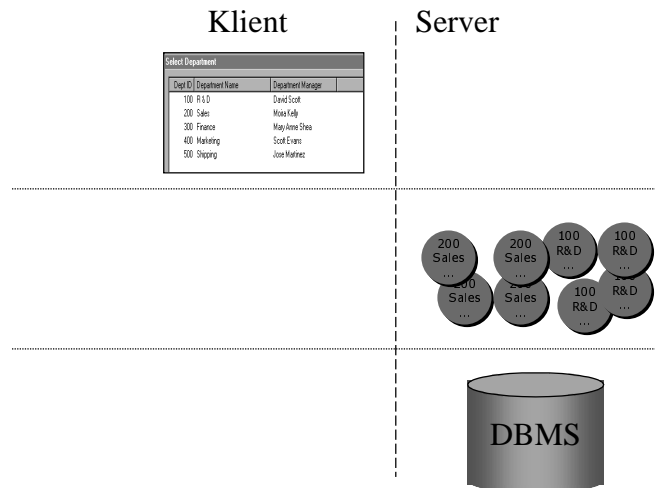
Tre lags arkitektur

- Den hyppigst anvendte lagdeling
- Øverst grænseflade med vinduer, rapporter etc.
- I midten forretningslogik incl. forretningsgange, regler og service på tværs så som valutaomregning
- Nederst lagring af data (database)

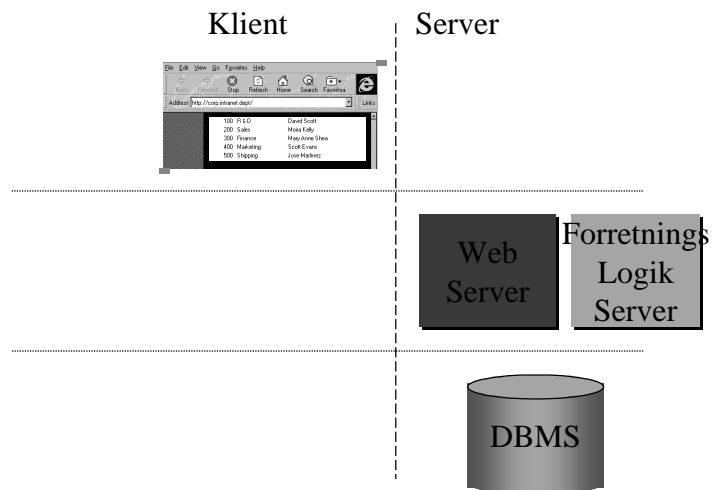
Select Department		
Dept ID	Department Name	Department Manager
100	R & D	David Scott
200	Sales	Maria Kelly
300	Finance	Mary Anne Shea
400	Marketing	Scott Evans
500	Shipping	Jose Martinez

Eksempel på en tynd klient

Eksempel: Web-server

Eksempel: Transaktion-Server

Klient

Select Department		
Dept ID	Department Name	Department Manager
100	R&D	David Scott
200	Sales	Michael Kelly
300	Finance	Maya Lewis Debra
400	Marketing	Scott Stevens
500	Shipping	Jose Manuel

Server

Transaktions-Server

Forretnings
komponenter

Data-adgangs
komponenter

DBMS